

LETO
2

TOVARNIŠKI

JESENICE-
FUŽINE

VESTNIK

KRANJSKE
INDUSTRIJSKE
DRUŽBE

K položaju zaposlitve

Da more železarsko in fužinarsko podjetje pravilno disponirati in racionalno delati, je potrebno, da ima naročil vsaj za tri mesece vnaprej. V skoro vseh državah je trenutno tako, da se zahtevajo dobavni roki od šest do osem, celo 12 mesecev in tudi več, dokaz, da so tovarne popolnoma zaposlene za te termine.

Pri KID, žal, stanje ni tako. Kljub dejstvu, da bi moral biti v teh mesecih, po izkustvih, višek konjunktore, znaša količina naročil izgotovljenih proizvodov trenutno le okroglo 600 vagonov po 10 ton. Pri tem je treba še upoštevati, da je od teh naročil najmanj 100 vagonov izdelkov naročenih na odpoklic, ki se bodo mogli šele dobaviti, ko bodo odpoklicani. Torej znašajo naročila prav za prav le 500 vagonov, namesto 2000 do 3000 vagonov, kakor bi bilo to potrebno in zaželeno. Kapaciteta KID znaša mesečno 800 do 1000 vagonov in je potemtakem, kljub temu, da bi moral biti sedaj višek konjunktore, tvornica zaposlena le za dva cela tedna. KID je pripravljena, da to vsak čas dokaže. Da je po takih okolnostih racionalno delo nemogoče, si lahko vsakdo predstavlja, ki ima glavo na pravem mestu in ki ima dobro voljo za objektivno presojo.

To naj bo povedano onim, ki načelno nočejo verjeti nobeni trditvi KID, ki hočejo vedno vse bolje vedeti in ki s svojimi ustnimi in pismenimi trditvami povzročajo le demagogijo in hujskanje.

Za našimi proizvodi na tržišče

Sila dela in kvalifete bo obdržala slovensko industrijo

Beograd, septembra.

Za vse nas so najbolj važni le »ših-ti«. Poglavitno je, da ob uri začnemo in da ob uri zopet prenehamo z umazanim delom, ter da v tem službenem času zaslužimo vsaj za najnujnejše v življenju. Zakaj bi morali misliti dalje, saj jih je dovolj drugih, ki se brigajo za ostalo. Vagon je naložen, to znese toliko in toliko, nobene težave ni več, treba je samo še kasirati.

S takim enostavnim zaključkom bi radi odpravili sodelavce pri slovenski industriji, toda tu so se enkrat zmotili. Če je kdo res tako sebično omejen, potem je res, da najdemo takih tipov vse prej drugod kot pa pri slovenski podjetnosti. Vso tisto podjetnost, ki mora računati s takim razpoloženjem sodelavcev, pa v današnjih gospodarskih in delovnih prilikah pomilujemo in se je v bodočnosti ne bojimo.

Jesenice so na Jesenicah nekaj ogromnega, nekaj kolosalnega in samo-ob sebi umevnega. V kraju samem je tvornica samo močna, ona dela »z ogromnimi dobički«, »izzema« in »spravlja velikanske vsote denarja preko meje...« Kadar smo v kraju, lahko tako trdimo brez rdečice na obrazu, ker že računamo s tem, da nam pametni ljudje ne bodo verjeli, vedeli bodo, da moramo na neki način proti tvornici nastopati radi popularnosti in radi ugleda, ki ga posamezniki potrebujejo tudi za svoje kariere. — Globoko v duši pa se le pojavlja zavest, da s tistim »izkoriščanjem« in s »spravljanjem kupov denarja v kote kleti« le ni tako gladko kot se lahko napiše. Ta trezna zavest je pri nas Slovencih veliko vredna in je naša moč, je dokaz naše zrclosti in jamstvo za bodočnost.

Stopimo enkrat korak za našimi izdelki in spremimo jih na tržišče, ki je nekje ogromno daleč. Ne, ni ta pot zanimiva, toda poučna je, poučna. Ali ste kdaj že čutili, kako je človek velik, kadar dela in proizvaja. Ta občutek je kakor visoka pesem in na te občutke lahko človek tudi štrajk napove tako lahko, kakor bi cigareto prižgal. Kako zelo zelo majhni pa postanemo takrat, kadar kake izdelke prodajamo, kadar iščemo kupca. Ne, ni nič sramotnega, prodajati in ponujati, toda v gospodarskem procesu je to le nekaj manjvrednega. Pomislite samo, kako bi izgledalo, ko bi moral na primer advokat hoditi od delavske hiše do delavske hiše in se v konkurenci ponujati ljudem za zastopnika v kaki pravdi. Kolikokrat pa je to potrebno v trgovskem življenju.

Tam doli na jugu je velesejem. Rzne delavnosti kažejo svoje izdelke in vabijo za nakup. Dokler ni konkurence, je vseeno, če kaka stroka tam kaže svojo robo ali ne, četudi je iz vidika prikaza izdelkov to le koristno. Toda tlači to ponos, tlači, pa naj reče kdo kar hoče. Pomislite samo, če bi morali na primer od-

vetniki v kakem kraju imeti velesejem in se tam ponujati, češ: pridite k meni, jaz sem dobil toliko odstotkov pravad, jaz bolje zastopam, pogledjte izdelke moje pisarne itd. Nič ni slabega, kazati se in ponujati, toda ponosno to ni — to hočemo reči. S tako zavestjo se vsede človek v voz in se odpelje za našimi izdelki tja doli, kjer je naš trg. Hvala Bogu, da ima naše podjetje na tem težavnem delu svoje delavnosti res odlične zastopnike, kajti, če bi bila prodaja izdelkov našega delovnega ljudstva odvisna od takih, katere oblije rdečica in ki iz filozofskega pogleda rešujejo trgovino, potem bi s tržišča poslali samo še telegram približno sledeče vsebine: »Delo težko in gre na dušo, kupujejo pri konkurenci, lahko zaprete obrate in greste lepo na dopust...«

Od pol sedmih zvečer do pol osmih zjutraj ste na vlaku — to se imenuje še brzi vlak. Z osebnim sploh nikoli ne bi prišli do razstavnega mesta. Pomislimo sedaj, kako je s tovari in naši izdelki se odpremljajo s tovarnimi vlaki in to velikokrat še za 300 km dalje. Tako daleč romajo naši proizvodi, ker tam je gros tržišča. So sicer nekateri med nami, ki so za polno gospodarsko avtonomijo posameznih krajev v domovini, toda niso še povedali, kako naj Slovenci sami potrošimo 100.000 ton železa sami, da bodo lahko Jesenice zaposlene. Tako daleč torej prodajamo in od tako daleč

pričakujemo naročil. Kajne, bilo bi sijajno, ko bi vse naše železo kupil g. Čufer. Zakaj tega ne stori, ko bi bilo tako silno lepo in enostavno, praktično in priročno. To pa še ni vse. Od vseh mogočih svetov dobivamo surovine. Ruda prihaja do naših plavžev tudi enako dolgo pot. Rudo in surovine dovažamo od daleč, izdelke vozimo na trg zopet po 600 km daleč. Ali sedaj naj vprašamo, kako mnogo na boljšem so tiste tvornice, ki imajo surovine pred nosom in ki imajo tržišče pred vrati. Lahko tam pride ravnatelj in reče: Dragi moji delavci, povišamo vam plačo za 16.000.000 dinarjev letno, ker ne plačujemo transportov, ki jih mora plačati KID do te vsote vsako leto. Komur teh 16.000.000 dinarjev ni treba plačati za prevoz, ta jih ali da lahko v žep ali pa jih da delavstvu — nekje se morajo poznati.

Silno dolga je pot. Vsi ljudje so enaki — tisti v prvem, drugem ali tretjem razredu — vsi se ponoči sezujejo in vse spi. Po silno lepi in bogati zemlji se vozimo — luna jo malo osvetljuje. Človek se spomni zgodovine. Koliko lastnikov je imela ta zemlja, komu vse so bili Slovani tu podložni, toda ostali so tu in danes je ta zemlja ponosni dom Jugoslovanov. Ob 7. uri se pokaže Beograd — po pristaniščih že tulijo sirene. Čudno, tu prodajamo, da, tu prodajamo.

Sredi Beograda je naše zastopstvo — to je naše oko na trg. Koliko smo lahko hvaležni tistemu uradu, koliko veselih vesti — naročil — nam pošlje v letu. — »Benarojo et Co« se kratko glasi naše zastopstvo in tam srečamo veliko delo. Z največjim spoštovanjem do teh ljudi zapušča človek urad in gre opazovat naše izdelke med konkurenco. (Dalje.)

Da nam bo znan naš železarski dom

Bežen pogled našega železarstva v Dalvazorjevi dobi

(Dalje)

KAMNA GORICA

Rudnik Kamna gorica leži na Gorenjskem ob vodi Lipnici, nedaleč od mesta Radovljice, v jarku ob kamenitem griču, obdanem z visokimi gorami. Tukaj so same fužine, od katerih so najimenitnejše last gospoda Ivana Kapusa, gospoda Kristofa in gospoda Wolfa Gašperina in gospoda Andreja Šegana.

Na nizkem gričku stoji lepa, velika cerkev. Hiše ne stojijo skupaj, ampak zelo raztreseno.

Tudi tu deluje obrat z volkovi, iz katerih kujejo vsakovrstne žeblice, železo za rešetke in podobno. Ta kraj si je pridobil hvalo, da izdeluje najboljše žeblice.

ŽELEZNIKI

Ime Železniki se je rodilo iz kovinskega sadu, namreč iz železa, ki nosijo po njem ime. Delijo se v dva dela, v Gornje in Spodnje Železnike, ki so četrt

ure vsaksebi. So last deželnega kneza in imajo mnogo velikih, lepih zidanih hiš. Tu pridelujejo mnogo železa, iz njega pa vsake vrste orodje, zlasti obilo žeblicev. Mnogo izvažajo v Italijo.

Iz železne rude pridelujejo tudi tu »volkove«.

Zaradi preprirov med družinama Petrazzi in Amotta in ker so po večini vse druge izumrle, sta ostala v Železnikih samo dva plavža.

Po zapiskih gospodstva Log je ta rudnik že leta 1379. zelo procvital. Že po zapiskih iz Brižina, ki mu je bil rudnik podrejen, je imel privilegije za železo od brižinskega škofa po datumu sv. Gregorja 1423., istega od škofa Leona iz Brižina 28. maja 1551. Prav tako od škofa Ernesta pod datumom novega leta 1568. Ko pa je postal ta rudnik že skoro povsem deželno-knežji, so to brižinski škofje priznali in je bila pogodba potrjena od Adama Veita, škofa, ki je imel v posesti tudi Bled, dne sv. Polone 1621.

Še dva izleta

Izlet sodelavcev žičarne, žebjarne in hladnovaljarne. — Največja udeležba

Čisto v jesenske dni so pomaknili svoj izletni dan sodelavci zgoraj omenjenih obratov. Kakor je bilo v letošnjem poletju težko za res lepe dni, tako je bila izletna nedelja, dne 21. avgusta, še dokaj primerna, izletna točka pa — Sv. Katarina na Homu — ustrezajoča. To je že tretji izlet kovinarskih obratov k Sv. Katarini, zato bi moral tisti, ki kraj popisuje, besede ponavljati. Ne, ni zmanjkalo lepot na tem silno lepem holmu, niso izčrpane lepote poti do Sv. Katarine, kajti vsega tega hrani naša slovenska zemlja toliko, da vse te lepote duša komaj zajame, toda dano je le eno pripovedovanje, četudi je v čustvih tisoč slik in tisoč doživetij.

Tudi naši obdelovalci žice in traka-stega železa s sodelavkami iz pakovalnic, so se odločili za peš-odhod na izletno mesto. Kakor sodelavci ekonomata, kakor sodelavci mehaničnih in električnih obratov, so tudi ti izletniki skupno odhajali, na čelu pa je bila pesem. Z istim občutjem velikega miru po velikem delu, z občutjem ponosa slovenskih delovnih ljudi, ki so dvignili prvi zastavo boljšega razmerja med tistimi, katerih cilj je skupen, so nastopili pot v skupni družabni dan. Pa naj zmerja naše izlete kdor koli hoče, naj zmerja in napada naše kovinarje, njihove žene in otroke kdor koli kot veseljake in kot se je žal zgodilo tudi kot pijance, mi tega ne bomo verjeli, ker preživimo izletni dan, kakor vse delovne dni, skupaj. Naj psuje kdo naše izlete po slovenski

odnesel prvenstvo in je pokazal veliko skupnost tega obrata. Sodelavci, ki so imeli v rokah organizacijo oskrbe, so pri tako veliki udeležbi preko prijav prišli v

pot Vintgar—Javornik, in tako sta prišla mimo tovarne na Blejski Dobravi, slučaj je nanese, da sta v nemškem jeziku vprašala za vodo. Ko jaz to slišim, hitro sko-

Pogled na skupino izletnikov pri Sv. Katarini

zadrego. Toda izletniki ne zmerjajo, zmerjajo tisti, ki niso z nami.

Razvilo se je najbolj pristržno razpoloženje. Sodelavci so oskrbeli razne komične nastope, zbor koroških pevcev je bil skoro popoln, sodelovala je godba odličnih godbenikov in prirejene so bile različne igre. Med izletnike je prišel ge-

čim v sobo po skodelico ter jima ponudim vode, na kar jih spremim do glavne ceste. Jasno je, da sta se v pogovoru začela zanimati o vseh podrobnostih tukajšnje industrije. Dobil sem vtis, da mora biti tudi on zaposlen v podobni industriji doma, ker je vse moje tolmačenje glede izdelkov, vrste materiala itd. dobro razumel. Podrobno sem mu opisal tukajšnje življenjske razmere. Dejal je, da se mu čudno vidi, da se tu toliko gradi, da so ljudje zelo dobro oblečeni itd. Radi tega sem mu natančno razložil višino zaslužka v posrednih grupah. On je ta račun primerjal z zaslužkom v njegovem kraju. Pri slovesu sem ga povabil, da naj si ogleda zabavo

Izlet žičarjev in hladnovaljavcev. — Zbor koroških pevcev

zemlji, kakor koli hoče in naj do nebes povzdiguje izlete naših ljudi v tujino, mi ne bomo verjeli, da je to prav, nego bomo vedeli, da je potek naših izletov tak, da so nanj lahko ponosni vsi kovinarji, vsi njihovi svojci in da ni daleč naokoli primere, da bi 6000 izletnikov, kolikor jih je bilo letos na naših izletih, izletni dan tako dostojno opravilo, kot to organizirajo kovinarji. Tisti, ki izlete in izletnike zmerjajo, delajo to zato, ker imajo časa dovolj.

Tako lep izlet je bil tudi izlet žebjarjskih obratov. Od nekaj nad 400 sodelavcev se je izleta udeležilo 100 % teh, z njimi pa so bili prijavljeni še svojci — tudi nad 400. Od 800 prijavljenih so prišli vsi, poleg teh pa še nadaljnjih 300 svojcev in prijateljev. Tako se je pri Sv. Katarini zbralo nad 1100 izletnikov — skoro naš najštevilnejši izlet. Po udeležbi je ta izlet

Gen. ravnatelj C. Noot med izletniki

neralni ravnatelj g. C. Noot, se z mnogimi rokoval in ostal med njimi nad tri ure. Dekletce mu je izročilo šopek. Dalje je izletnike obiskal tudi šef inspekcije dela g. ing. Petrovčič, prišel je goste pozdravit tudi zasipški župnik g. Demšar.

Ves čas je vladalo na zletišču najlepše razpoloženje. Prišli so tudi mnogi tujci z Bleda, ki so na predvečer videli kovinarski kres na Homu. Sodelavec nam je poslal tudi sledeči dopis, ki ga dobesedno priobčujemo.

Sodelavec piše:

Dne 6. avgusta sem se slučajno seznanil z dvema zakoncema iz Nemčije, okraj Münchena. Imenovana sta zgrešila

Otroci na vrtiljaku

na Sv. Katarini. Rade volje se je odzval temu povabilu, mi zagotovil, da se po ogledu Bleda takoj javi na temu izletu, in res ob 3. uri sta bila že v moji družbi. Zelo sta se čudila lepi prireditvi, posebno pa postrežbi, sploh vsi organizaciji. Izjavila sta, da tudi oni prirejajo slične izlete, da pa njihovi izleti daleč zaostajajo glede

prisrčnosti razpoloženja in postrežbe. Ko sta se izletnika odpočila, sta me prosila, da jih popeljem v cerkev sv. Katarine.

Obratovodja g. Schüller v pogovoru s svojimi sodelavci

Tudi tej želji sem ustregel ter opazil, kako točno se interesirata za vsako malenkost v cerkvi. Nato še kratek sprehod po zletišču, na kar smo se poslovili. V ponedeljek sta zopet odpotovala domov. Ta doživljaj Vam sporočam radi tega, ker sta se prva delavca iz Nemčije udeležila našega izleta. Kričoč in zabavljajoč čez te izlete bi priporočal, da bi slišali besede teh izletnikov, ki sta gotovo več videla in skusila kakor mi.

Pri slovesu mi je obljubil, da mi s soprogo pišeta razglednico. Ako jo dobim, Vam jo pošljem na razpolago kot dokaz.

Zelo mi je bilo žal, da nisem imel doma »Tovarniški vestnik«, da bi ga dal

njemu na ogled. Mislim, da bi tudi z zanimanjem ogledoval slike v vestniku ter s tem dobil prilično sliko napredka zadnjih let.

Izlet tega obrata je razveseljiv radi tako številne udeležbe in je v tem dokaz sožitja in dobre volje. Ravnatelj gospod Schüller je bil na to udeležbo ponosen vkljub temu, da je presegala prijave. Osebnost se je zavzel, da so bile jestvine razdeljene tako, da je dobil tudi tisti, ki

Ob gugalcih

je prišel naknadno. Pri tem ne smemo pozabiti tistih požrtvovalnih sodelavcev, ki so žrtvovali za pripravo veliko truda in ves dan, ter sodelavke, ki so izvrševale postrežbo vestno in nesebično. Hvala jim.

Izlet tega obrata je uspel lepo, kakor vsi drugi, po prisrčnosti je prednjačil, po udeležbi pa vse prekoslil.

Domača beseda

Nemško - slovensko

Mobilien — premičnine, pohištvo, oprava
 Mode — noša, moda, šega, običaj
 Model — kalup, tvorilo, model
 Monteur — sestavljač strojev, monter
 montieren — sestavljati
 Mörtel — malta
 Mörtelbewurf — omet
 Motor — gibalo, kretalo, motor
 Muffe — obojka, mufa
 Mühleisen — koprica
 Mühlgerinne — rake, mlinski žleb
 Mühltrichter — grot
 Mühlwehr — jez
 Münster — stolna cerkev, stolnica
 Muster — vzorec, obrazec
 Mutterschraube — maticni vijak
 Mütze — čepica
 Nabe — pesto, glavica
 Nachtarbeit — ponočno delo
 Nadel — igla
 Nadelbaum — iglavec
 Nadelmalerei — slikanje z iglo
 Nagel — žebelj (če je iz železa), klin, klinec, mozniček (če je iz lesa)
 Nagelschmied — žbljar
 Näharbeit — šivanje
 Nähmaschine — šivalni stroj
 Nährahmen — proj
 nahtlos — brezšiven
 Napf — lonček
 Narbe — hrpa (na usnju), linga (na vratih)
 Nase — kljuka
 Nebendach — pristrešje
 Neigung — naklon, položnost
 Netz — mreža, lovnica
 Neubau — nova zgradba
 Nietbolzen — zakovalni svornik
 Niete — zakovica
 nieten — zakovičiti
 Nietloch — zakovna luknja
 Nietnaht — zakovni šiv
 Nippel — tuljavka
 Nische — dolbina
 Niveau — vodoravnina
 Nivellierung — izravnavanje

Mimica Konič:

V starodavnih časih...

(Povest iz zgodovine gorenjskega železarstva.)

(Dalje)

Janez se je spustil k njemu na travo in se zagledal v dolino. Spet in spet so mu oči ušle proti Buccellenijevemu domu.

Oglar je gledal fanta, ki ga je dobro poznal in rad imel. Slutil je vihar, ki je temu divjal v prsih. Zato je dejal:

»Večer bo kmalu, Janez, poln otožnosti. Tudi tvoj obraz se mi zdi mračen. Če hočeš, ti bom pripovedoval davno zgodbo, pa bo laže pri srcu tebi in meni.«

»Pripovedujte!« je prosil Janez.

Stari oglar je začel pripovedovati:

»Nekdaj, v davnih, davnih časih, kdo bi jih pomnil, je bilo tu čisto drugačno življenje, kakor je dandanes. Bohinj še ni bil tako gosto naseljen, niso še stale v dolini bele hiše druga ob drugo. Tudi blejskega gradu tedaj še ni bilo, samo skala se je ogledovala v jezeru.

Tedaj je živel tu v Bohinju, ustno sporočilo ne omenja kje, reven oglar in tisti oglar je imel hčerko. V valčkih Save so jo okopale vile rojenice, komaj rojeno in so ji prorokovale bodočnost. Prva je rekla:

»Bodi tako lepa, da bo sonce ostrmelo nad teboj.«

Druga je rekla:

»Kdor bo pogledal v tvoje oči, te bo vzljubil in ljubil te bo, dokler mu bo srce bilo v prsih.«

Tretja pa je pristavila:

»A tvoja ljubezen bo vsakemu v nesrečo, ker boš imela kamenito srce.«

To so dejale vile-rojenice deklici in so se razšle.

Otrok je rasel in rasel, postajal je čudovito lep. Vsa okolica je strmela nad njeno lepoto, kdor jo je pogledal, je postal pijan od žarečega ognja njenih oči. Kadar je šla po mlademu gozdu, so se družili ptički v kore in so ji prepevali, cvetke so ji pošiljale svoj najlepši vonj v pozdrav in drevje se ji je priklanjalo. Sončni žarki se niso mogli ločiti od njene zlatolase glavice, obviseli so na njej in so jo spremljali vso dolgo pot po gozdu. Vse božje stvarstvo je strmelo nad njeno lepoto, kakršne še nikoli ni videlo.

Deklica, Planinka so ji dali ime, ker je najraje posedala po skalnih robovih in gledala proti planinam, je doraščala in lepša in lepša je postajala. Oboževala sta jo oče oglar in mati, vsa dolina jo je ljubila.

Pa je nekega dne prišel po dolini mlad človek, črnolas in pel je, pel tako lepo,

da so se srca topila od miline. Oglarjeva Planinka je slišala prelepo pesem in se ji čudila. Pel pa je neznani pevec o večni Ljubezni, ki je ustvarila svet in ga vlada, pel je o ljubezni, tistem silnem čustvu in končeval: »Prej siva skala bo rodila sina, ki ostri ji robovi proč štrle, preden ljubljeno devojko pozabilo bo srce.«

Čula je to pesem Planinka, pa bi jo rada slišala še enkrat. K tujemu pevcu je tekla, opojne oči je uprla vanj in ga je prosila, naj zapoje prelepo pesem še enkrat. Tujec pa ni mogel zapeti. Tako ga je prevzela njena lepota, tako omamil čar njenih nedoumljivih oči, da je pozabil vse pesmi, kar jih je znal. Na kolena je zdrnil pred njo, s čelom se je dotaknil prasnih tal in ni je prosil ljubezni, hotel je postati samo njen ponižni vazal. A dekle s kamenitim srcem ga ni razumelo, obrnilo se je in je razočarano odšlo. Tuji pevec pa je šel po svetu in je odtlej prepeval samo eno pesem:

»Ob morju se nahajam zapuščen in sam, valov me obdaja šumenja moč... Duša trepeče in upam — zaman, je moje — zaman hrepenenje...«

In do konca dni ni umrla bol v njegovih prsih.

Dekle pa je premišljevalo besede, ki jih je pel tujec o ljubezni in hudo ji je

Po slovenski kulturi

Simon Jenko

(1844.—1906.)

V dobi, ki je potrebovala več ko enega pesnika, je dalo Sorško polje novega pesnika Simona Jenka.

Rodil se je leta 1835. na Podrečnem. Ko je skončal ljudsko šolo v Kranju, je šel na novomeško gimnazijo. Po šestih letih je odšel v Ljubljano in dokončal leta 1855. gimnazijske študije. Jeseni istega leta je hotel na Dunaj, a ker ni imel sredstev, je odšel v celovško semenišče. Ni pa čutil poklica in je prišel prihodnjo jesen na Dunaj, kjer je spočetka študiral modroslovje, zatem pravo. Iz časa dunajskih študentovskih let, ko se je moral trdo prebijati, kakor vsi slovenski študentje v vseučiliških mestih, je nastala krasna pesnitev »Trojno gorje«. Leta 1864. je odšel v Gradec delat prvi rigoroz. Zatem je vstopil v službo k nekemu notarju kot koncipient. Umrli je leta 1869. in je pokopan na pokopališču v Kranju, poleg našega velikana Prešerna.

Jenko je začel pesniti že v nižjih gimnazijskih razredih v Novem mestu. V Ljubljani pa se je toliko bolj posvetil pesnikovanju, ker so mu bili sošolci Stritar, Erjavce in drugi. V letu 1854., v osmi šoli, to je v času Levstikovih pesmi, so začeli izdajati pisan list »Vaje«, prej so pa imeli ljubljanski študentje enak list »Slavija«, v katerega je pošiljal tudi Jenko že iz Novega mesta svoje pesmi. Jančič je prevzel posamezne stvari v »Glasnik« in »Bčelo«.

Jenkove pesmi se nam s svojo naravnostjo, preprostostjo in jasnostjo izredno prikupljajo. Kar je čutil, je pove-

dal naravnost, brez okolnosti. Pesnik Simon Jenko se je pač učil ob narodni pesmi.

Kratko Jenkovo življenje pač ni posebno znamenito in zanimivo. Pot iz kmečke hiše v šole v Ljubljano in na Dunaj, zatem domov v malo zatohlo pisarnico. Tudi Jenko je na tej še ne uglasjeni poti našel več trnja kot rož. A življenje ga ni uklonilo. Bil je krepka duša in ves poln zdravega humorja, ki ga ni nikdar zapustil.

Umrli je mlad, a vendar je dovolj živl, da je zajel vase in se poglobil v tajne globočine človeškega življenja in nam tako ustvaril žive pesmi.

Sâmo

Kje le zemlja grobe krije,
Kje junaci domačije
Mirno smrtno spanje spé?
Nihče li ne zna za nje?

Rad na tvojo, hrabri Samo,
Črno bi pokleknil jamo,
Prst poljubil, ki pod njo
Hrabro ti leži teló.

Tam, klečé nad tvojo ráko,
Sebi bi ljubezen táko,
Kakršno si ti gojil,
Rad v želeče srce vžil.

V pesmih glas bi svoj povzdignil,
Ž njim Slovene bi navdihnili;
Tvojo vrednost, rod, spoznál,
Tebe vreden bi postal.

Simon Jenko

Za strok. izobrazbo sodelavcev

Deset štipendistov za rudarsko šolo v Celju

Te dni je odšlo na rudarsko šolo, plavžarski oddelek, v Celje deset naših mladih sodelavcev. Kakor smo že zapisali, temelji bodočnost gorenjskega železarstva v kvaliteti dela, v racionalnem gospodarstvu, za kar pa je predvsem potrebna strokovna izobrazba delavstva. KID ni držala križem rok, ko je bilo treba obnavljati stare obrate in hoče storiti svojo dolžnost tudi v pogledu strokovne izobrazbe. Za gotovost dela in življenja ne smemo samo govoriti, nego predvsem moramo delati.

Ko odhajajo naši mladi sodelavci: Bohinc Ivan, Blaškovič Marin, Globočnik Franc, Kos Milan, Potočnik Jožef, Ravhekar Tomaž, Toman Ivan, Torkar Franc in Zwischenberger Adolf na svoj študij, ki jim ga omogoča podjetnost, jim pošiljamo samo eno iskreno željo in voščilo: Vaš čas študija naj bo čas dela, čas izobraževanja v železarski stroki, kateri boste posvetili bodočnost. Vrnite se po dovršenem študiju v naše obrate kot mojstri plavžarskega znanja, kajti na znanju gradimo bodočnost.

Naše podjetje je oskrbelo tem kandidatom tudi pripravo za izpite in je bil v narodni šoli na Jesenicah prirejen pripravljalni tečaj.

Srečno!

bilo, ker jih ni razumela. Sirota je imela kamenito srce, zato ni mogla tega razumeti, ker ji je bilo usojeno, da žar ljubezni nikoli ne bo ogrel njenega srca. Ona ni ljubila očeta ne matere, ni ljubila niti zancev in prijateljev, ker njeno srce je bilo mrtvo. Včasih si je želela priti na planine, a to ni bila ljubezen, bila je morda radovednost, morda hrepenenje.

Še bolj nesrečni pa so bili drugi zaradi nje. Marsikateri mladenič jo je vzljubil, da bi živel in umrl z njo, a ona ni niti odgovorila, če jo je kdo prosil ljubezni. Teh besed ni razumela, ker ljubezni ni poznala, njeno srce je bilo iz kamena. Slednji mladenič je ostal sam, s pekočo bolečino v duši in vedel je, da bo to bolečino moral nositi do konca svojih dni. Godilo se jim je, kakor tujemu pevcu, samo da oni niso znali bolečine izliti v pesem, da bi si tako olajšali bolna srca.

Poglej sedaj tja proti Ajdovskemu gradu. Tam je stal mogočen grad, še zdaj vidiš nekaj razvalin ondi. V tem gradu sta živela mogočen gospod in gospa, ta dva sta imela sina, ki so mu rekali Encijan. Sin je bil zloben, okrut, da bolj ni mogel biti. Ko se je vadil streljanja s pišcami, je postavil za tarčo kmeta-tlačana, vanj je prožil pišce, dokler se ni revež onemogel zgrudil in so ga morali odnesti. S svojim konjem je jezdil po polju, ka-

dar je žito zorelo, ubogim oglarjem je zažgal kope in jih potem obdolžil nepazljivosti, pa jih ukazal pretepati s pasjimi biči. Marsikdo ga je preklinjal, ko mu je kri brizgnila, kamor so priletele svinčene kroglice.

Hudobni Encijan je zvedel o lepi oglarjevi Planinki in zahotelo se mu je dekleta, katere lepota je slovela, kolikor daleč je segal jezik slovenski. Z zlobnim namenom se je podal k njej. Tam pa ji je pogledal v oči in zdelo se mu je, da mu je meč predril srce. Nekaj ga je zbolelo, spekle, a tista bolečina je bila sladka.

Ljudje so se čudili, ker se je mladi grofov sin tako neizrečno poboljšal. Poprej je za vsak postopek ukazal vreči tlačana v jčo, zdaj se še zmenil ni. Poprej jih je neusmiljeno pretepal, zdaj se jim je raje ognil s poti. Prej surov, podivjan, zdaj je pravila o njem grajska družina, da ga je sama ljubeznivost. Okoličani so ugrabili, kaj ga je tako spremenilo in tako nadomna. Premislili so tisoč stvari, a zadnje kakor prvo so morali zavreči.

Resnično, mladi grofov sin Encijan je ljubil Planinko, kakor le more človeško srce ljubiti, posebno še, če je pod vplivom čara. Toda dekle ga ni razumelo, ga ni moglo razumeti, ker je imelo kamenito srce in ni vedelo, kaj je ljubezen.

Nekoč pa je zala Planinka, najlepše bitje, kar jih je kdaj hodilo po zemlji, nadomna umrla. Pokopali so jo v skalovju za domačo hišo, ker tedaj so bili še poganske vere. Ko je grofov sin Encijan slišal, kaj se je zgodilo njegovi ljubljenci, je prijezdil na njen grob in tam je še njemu počilo srce. Po običaju so ga pokopali zraven nje.

Kako pa so se začudili drugo pomlad, ko je zemlja spet rodila sveže zelenje! Na grobu Planinke je rastle vse polno zametnih rož z zlato kronico v sredini, še listi in steblo, vse je bilo srebrnosivo, zametno. Zraven, na Encijanovem grobu pa je raslo vse polno nebesnomodrega cvetja. Dotlej še ni bilo teh cvetic na zemlji in ljudje se niso mogli prečuditi njih lepoti. Posebno one na Planinkinem grobu so jim bile všeč, saj so tako lepe, da še dandanes marsikdo izgubi življenje, ko hoče dobiti kraljico rož s kamenitim srcem.

Da se ohrani spomin na tisto nebeško lepoto za vse večne čase, so imenovali zametne rože planinke, modre pa encijan in še dandanes cveteta blizu drug od drugega.

Oglar Tomaž je utihnil. Dolino je objel lahni večerni polmrak in mehak mir je vladal okrog in okrog. Janez je slonel ob oglarju, tudi v njegovem srcu je bil zdaj mir in — spomin...

Skupni odhod na izletno mesto

Obiski v tovarni

Trboveljski strokovni delavci

Delavci-profesionisti iz mehaničnih delavnic TPD iz Trbovelj so si ogledali tovarne KID. Dne 1. t. m. so se pripeljali z dopoldanskim vlakom na Jesenice, kjer so jih počakali organizacijski zaupniki SMRJ in spremili proti tovarni. Inspekcija dela jih je porazdelila na tri skupine, dala vsaki skupini po enega g. uradnika, da jih povede skozi obrate. Šli so z njimi tudi zaupniki. Člani ekskurzije so pazno sledili procesu železa in jekla, od rude do mogočnih ingotov in od teh zopet do žice, trakastega železa, izdelova-

nja žeblicev, cevi itd. Ker so bili delavci iz ključavničarskih, železo-strgarskih, električnih, mizarskih, tesarskih in drugih delavnic, se je razumljivo, vsak še posebej zanimal za svojo stroko. Ogled tovarne je trajal nad dve uri in je bila ekskurzija nad vse zadovoljna.

Po kosilu, katerega so imeli v tukajšnjem Delavskem domu, so odšli na Javornik, kjer so si ogledali tudi tamkajšnje obrate, pod vodstvom gg. uradnikov in zaupnikov. Tudi tu so bili povsem zadovoljni, kjer jim je bila, kot delavcem,

kateri imajo vsak dan pri svojem delu opraviti z železom, marsikatera stvar pojasnjena, ki jim do sedaj ni bila znana.

Take ekskurzije med eno tovarno in drugimi podjetji so zelo koristne za podjetja in delavstvo ter tudi zelo zanimive in bi bilo priporočati, da bi tudi druga podjetja sledila zgledu Trboveljčanov.

Iniciativo za to ekskurzijo so dali gg. Pliberšek, Filač in Jurjevce, sami delavci, ker so hoteli videti, kako delajo tudi drugod. Ti so tudi izposlovali, da je TPD vsem udeležencem izleta za ta dan plačala temeljno mezdo in izposlovala pri KID dovoljenje za ogled obratov. Inicijatorji pa so izposlovali od ministrstva železnic tudi polovično voznino. Ekskurzijo je spremljal tudi njih obratovodja g. Jan.

— Toman —

Razno

SVETOVNA PROIZVODNJA ŽELEZA IN JEKLA V PRVEM POLLETJU 1938.

(Vse v 1000 tonah.)

	surovo jeklo		surovo železo	
	1937.	1938.	1937.	1938.
Nemčija z Avstrijo	9.862	11.316	7.863	9.040
Evropa skupaj	36.763	36.161	28.603	28.269
Francija	3.933	3.236	3.819	3.178
Anglija	6.569	6.125	4.075	4.069
Belgija	1.871	1.087	1.860	1.203
Luksemburg	1.324	682	1.306	716
Češkoslovaška	1.105	993	806	698
Poljska	677	718	339	430
Rusija	8.750	9.250	7.098	7.291
Italija	1.073	1.128	371	409
Švedska	548	543	319	348
Španija	20	169	12	156
Madžarska	300	300	173	177
Ostale evropske drž.	721	710	562	554
Izvenevr. drž. skupaj	34.681	15.617	23.791	11.427

Tako vidimo, v katerih državah se proizvaja največ železa in jekla. Vidimo tudi, da Evropa prednjači pred izvenevropskimi državami. Pri nas smo proizvedli, kakor zgoraj navajamo, le 297.000 ton vsega skupaj.

IX.

Gospod Andrej Kraig je vstal zarana. Sedel je za široko mizo in vrč vina je imel pred seboj, misli pa so mu bile žalostne in zaskrbljene.

»Kaj bo?« je siromak milo vzdihoval, »kaj bo, če se kako ne obrne. Ni in ni je rešitve iz zagate.«

Gospod Lamberg s Kamna vabi na veliki slavnostni lov, gospod iz Stražišča sklicuje turnir, gospod Andrej na Černejem ga nujno vabi, naj se udeleži poroke njegove hčere. Andrej Kraig pa nima denarja. Prazna je mošnja in prazna je skrinja, ki mu jo je oče Hartman zapustil polno srebrnikov. Dolga potovanja po tujih deželah, sijaj, s katerim je nastopal, slavnosti, na katere je vabil plemiče, vse to je požrlo ogromno dediščino. Kaj bo pa zdaj? Ali hoče začeti gospod Andrej, mehkužen in razvajen, ali hoče začeti živeti kakor živi grajski oskrbnik, na kaki zapuščenosti pristavi.

Andrej Kraig je resno razmišljal o svojem položaju. Blejsko posestvo je res veliko in najemnina ni visoka, lahko bi živel, če bi nekoliko omejil svoje prevelike potrebe. Oče Hartman je prihranil skrinjo srebrnikov. Andrej je ogledoval srebrne denarje, mislil je, da mu jih ne more nikoli zmanjkati. Zdaj je pa skrinja

prazna. Le kako je moglo priti do tega? Gospod Kraig v mislih preletel vsa zadnja leta in ne čudi se več. Toda, kaj bo zdaj? Kako bi si zdaj uredil življenje, da bi vsaj izhajal?

Gospodu Andreju so te misli silno zoprne. Na denar naj mislijo siromaki, plemič ga vzame in gre. A danes se morečih skrbi vendar nikakor ne more odkriti. Rad bi nekaj izvedel, zato je potrkal s prstanom pečatnikom na pisani vrč. Takoj je vstopil sluga in se je globoko priklonil.

»Kaj želite, vaša milost?«

Andrej je pomislil in preudarno rekel:

»Žiga, koliko je še denarja?«

»Dvajset zlatnikov, vaša milost.«

»Dvajset zlatnikov?« Andrej Kraig si je pogladil lepe, polne lase, zares ga je skrbelo. Žiga ga je motril in nekaj hudooben nasmeh se mu je zibal na ustnah. Andrej je pa počasi vprašal:

»Žiga, svetuj mi, kako naj pridem do denarja?«

»O kresu bodo kmetje plačali prvo polovico davščine.«

Andrej je od sramu in jeze postal zaripel v obraz.

»Ne muči me s temi beraškimi vinarji! Povej mi raje, kako si pridobim denarja, mnogo denarja.«

Žiga si je zvito pomežiknil in rekel:

»Oženite se, vaša milost!«

Gospod Andrej Kraig je vstal in hodil po sobi gori in doli. Pogladil si je lase, še vedno so bili kodrasti in gosti, nobene sive niti ni bilo vmes. Potem si je pogladil košate brke in brado, pogledal se je v jekleno benečansko zrcalo, izza usten so pri vsakem nasmehu sinili beli zobje. Nos je bil orlovski, oči temne. Nedvomno, Andrej Kraig je bil lep človek, čeprav je že imel sedem in trideset let.

»Ali meniš, da sem še za ženitev?«

Žiga se je priklonil in vljudno se je smehljajal.

»Lepi ste, gospod. Vsako gospodično hoste očarali.«

»Sedem in trideset let sem star.«

»To je najlepša doba najslavnejših trubadurjev.«

»Znan sem kot pijanec, igravec, zapravljevec...«

»To so lastnosti, ki dičijo vsakega kavalirja.«

»Toda kje bi se oženil?«

»Tam, kjer je denar.«

»In kje je denar?« je gospod že nejevoljno vprašal.

Žiga je pomislil, potem se je pomuzal in z lahnim poklonom ponižno svetoval:

Posmrtninsko zavarovanje članov nameščenskega društva KID

Pravila

posmrtnega zavarovanja članov društva nameščencev Kranjske industrijske družbe na Jesenicah, ustanovljenega s sklepom društvene-ga občnega zbora od 10. marca 1938.

Člen 1.

Pri društvu nameščencev KID na Jesenicah je ustanovljeno s 1. januarjem 1938. posmrtno zavarovanje v korist vsega društvene-ga članstva.

Člen 2.

To posmrtno zavarovanje obstoji v tem, da izplača društvo po smrti vsakega člana njegovemu najbližnjemu sorodniku iz naslova posmrtnine enkratni znesek v višini desetkrat toliko dinarjev, kolikor je društvenih članov, po stanju zadnjega meseca pred dotičnim smrtnim primerom, vendar največ 3000 (tri tisoč) dinarjev.

Člen 3.

To posmrtninsko zavarovanje sloni na tovariški vzajemnosti vseh društvenih članov, ki morajo biti vsi istočasno tudi člani tega posmrtninskega zavarovanja.

Člen 4.

Za kritje posmrtnine plačajo v primeru smrti vsakega člana vsi člani, včlanjeni do zadnjega dne dotičnemu smrtnemu primeru predidóčega meseca, poseben prispevek po 10 din (deset dinarjev).

V primeru, da prekorači stalež članstva število 300, se prebitok od tako nabranih posebnih prispevkov iz prvega odstavka tega člena, v kolikor presega vsoto od 3000 din, založi v poseben fond. Vsakokrat, ko doseže vsota teh prebitkov v fondu višino ene posmrtnine, se ista v prvem sledečem smrtnem primeru izplača iz tega fonda, tako da za ta smrtni primer člani ne plačajo posebnega prispevka po prvem odstavku tega člena.

Člen 5.

Članstvo tega posmrtninskega zavarovanja preneha kakor članstvo društva za vsakega, ki zapusti ali ki je odslovljen iz službe kot nameščenec KID z dnem, ko preneha to službeno razmerje.

Člen 6.

V primeru, da se bodo spremenila pravila društva nameščencev KID tako, da ostanejo člani društva tudi upokojeni nameščenci KID, bodo tudi ti upokojenci člani posmrtninskega zavarovanja z vsemi pravicami in dolžnostmi iz teh pravil.

Ing. F. Baltič s. r.,
t. č. predsednik.

D. Cerar s. r.,
t. č. tajnik.

PS. Pravilnik je stopil ob smrtnem primeru člana g. Ing. Haiserja v veljavo.

Izlet Javornika II:
Mladí Vidie, ki je splezal na vrh mlaja

OBVESTILA

Odbor društva nameščencev KID obvešča tem potom vse svoje članstvo, da je bil prisiljen prekiniti z vsemi dajatvami za zlata dela iz zobozdravstvenega sklada za dobo 6 mesecev. V tem času pa bo odbor izdelal osnutek novih pravil, katere bo potem predložil izrednemu občnemu zboru v odobritev.

V informacijo članstvu sporočamo, da je Pokojninski zavod v Ljubljani odobril prošnjo TBPD za posojilo v znesku 6.000.000 din v svrhu povečave Šlajmerjevega doma v Ljubljani. Z delom se bo pričelo še letošnjo jesen. Z ozirom na to veliko investicijsko vsoto pa bo najbrže potrebno tudi zvišati dajatve za višje dodatno zavarovanje, in sicer od 30 na 35 din. Kdaj bo nastopila ta potreba zvišanja prispevkov še ni jasno.

S tovariškim pozdravom!

D. Cerar,
t. č. tajnik.

Nevarnost na progah. Pazimo na otroke!

Ker se množe primeri, da se igrajo otroci naših uslužbencev na ozkotirni tovarniški progi Jesenice—Javornik, se odreja sledeče:

1. Strogo se prepoveduje zadrževanje otrok na progi.
2. Starši dotičnih otrok, ako so zaposleni pri našem podjetju, bodo v slučaju takega primera odpuščeni.
3. Opozarjamo dalje, da so v primeru kake nezgode starši odgovorni za otrokovo nezgodo tudi po zakonu.

Varujmo se nesreč v vsakem primeru!

Divji lovci

Od strani lastnikov in zakupnikov lovišč smo prejeli pritožbe, da se pečajo nekateri ljudje v kraju z divjim lovom. Divji lovci so bili zasledeni tudi v dvornih loviščih.

Ker nočemo, da bi bil v vrstah naših sodelavcev odkrit kak tak primer, opozarjamo pravočasno sodelavce in sporočamo, da bo vsak tak, ki bi bil zasleden kot divji lovec v katerem koli revirju, takoj odpuščen.

»Poročite gospodično Julijo, hčerko Orfeja Buccellenija.«

»Tam je že zasnubil Morchetti,« je hladno dejal gospod Kraig. Čez čas pa je planil in je besno stresel Žigo za rame. »Človek, ali si znorel? Mar si čisto ob pamet? Jaz, Andrej Kraig, naj vzamem — kovačevo hčer?«

»Orfej Buccelleni je bogataš.«

»A kaj je bil ded? Kaj oče? Ded je prinesel s seboj kovaška kladiva. Ali ne bi bila sramota, če bi jaz zasnubil to Italijanko, dasi je bogata in tudi lepa?«

»Sramota se pokrije z denarjem. Nemara bo sramota manjša, če plemiška gospoda izve, da je vaša milost gospodar ne manj in ne več kot dvajsetih zlatnikov?«

Andrej Kraig je poskočil, da so visoki škornji zoprno zaškripali.

»Pomni, Žiga, da pravi plemič nikoli ne zataji svojega imena. Nikoli, pomni to!«

Sluga se je smejal sladko in mirno, da bi bil Andrej najraje pobesnel nad tem smehom.

»Vaša milost! Če je pa plemiško ime in čast že zamazano, že poteptano?«

»Ali je to moje?« je norčal Andrej.

»Sami veste, kaj pomeni prosluli plemič brez premoženja.«

Andrej je poblede od togote.

»Ti me žališ, nesramni človek!«

»Samo resnico govorim.«

»Za tako nesramno resnico te ukazem vreči v ječo.«

Sluga se je malomarno in prezirno smejal.

»Pomnite vi, gospod, da mi dolgujete sto in dvajset srebrnikov, ki jih nimate.« Andrej Kraig je osupnil.

»Sto in dvajset srebrnikov ti dolgujem? Da, saj je res. In komu sem še dolžan?«

»Trem biričem po sto, petim deklam po petdeset, po šestdeset štirim hlapcem, pastirju deset, desetim oglarjem po devetdeset in pisarju sto in šestdeset. To je skupno tisoč devet sto in šestdeset srebrnikov. Vaša milost ima pa le dvajset zlatnikov, to pa ni več in ne manj kot sto srebrnih tolarjev.«

Gospod Andrej je povsile glavo, žalostno je gledal svetle nove škornje in razkošno obleko, najboljši krojač na Dunaju mu jo je naredil, ravno pet sto srebrnih tolarjev je stala. Sto so pa stali škornji. Če pa hoče iti na slavnost ali na svatbo, potrebuje najmanj sto zlatnikov, a on jih ima samo dvajset.

»Pojdi!« je ukazal slugi in ta je že izginil.

Gospod Andrej pa je sedel nazaj za mizo in se prvič v življenju mučil z misli-

jo, kje dobiti denar. Skrinja je prazna, kaj bo zdaj?

V tem je hitro spet vstopil Žiga, ne da bi ga kdo klical. Priklonil se je in je hlastno povedal:

»Vaša milost, zdaj prihaja denar!«

»Kdo prihaja?«

»I, denar.«

»Ne klati mi. Povej, kdo prihaja?«

»Gospod, vaši podložniki, fužinarji iz Bohinja stojc v veži. Pravijo, da so vam prinesli dolžno davščino.«

»Privedi jih k meni.«

Ne dolgo potem so stali v sobi Andreja Kraiga Bohinjci, pristaši »zveze«. Nekoliko spredaj pred njimi je stal Maulner, v tla je gledal in besede je zbiral.

»Ste prišli?« je vprašal Andrej Kraig in si je veselo pomel roki. »Pa vsi hkrati ste prišli? No, to je prav.«

Maulner je stopil bliže k mizi in je segel v žep.

»Gospod Kraig, danes smo vam prinesli pravično odmerjeno davščino. Saj vam je prav, je-li?«

»Prav, da.«

Maulner je potegnil iz žepa mošnjo, vsul je ves denar iz nje na široko mizo. Napeto je opazoval gospoda Andreja.

Kraig je štel in štel, potem je pa vzrojil.

(Se nadaljuje.)

Naši jubilanti — 40letniki dela skupine 1937.

Razglas.

Da bi se babiška služba v skladnični bolnici mogla nemoteno vršiti, se sporazumno z župnijskim uradom na Koroški Beli odreja, da se bodo v bodoče krstili v bolnici rojeni otroci vsako sredo od 17. do 19. ure in vsako nedeljo od 14. do 19. ure.

Ce bi kdo želel, da se izvrši krst novorojenčka v drugem času, mora računati s tem, da babica pri krstu ne bo mogla biti prisotna.

Predsednik:
Dr. M. Obersnel s. r.

GOSPODARSKE ZANIMIVOSTI

110.000.000 dinarjev za cesto Beograd—Sarajevo—Dubrovnik. To pa je že denar, pred katerim klobuk doli. To vsoto je vlada odobrila za trasiranje mednarodne ceste Beograd—Dubrovnik. Z delom pričnejo že konec septembra. Take vsote vložene v kako krajino, izdajo, in take vsote dane v gospodarsko življenje naroda izdajo vsaj toliko kot sto taborov in govorov.

Dvig potrošnje železa in jekla. Pri nas je znašala poraba železa le nekaj nad 10 kg na osebo letno. Pri takem stanju je bilo jasno, da je mogoč samo napredek. Pokazalo se je, da je potrošnja v kratkem času radi podjetnosti narasla na 20 kg na osebo in je znašala v vsej državi leta 1937. že 297.000 ton. Po poročilu Jugoslovanskega kurirja smo poleg tega uvozili iz inozemstva še 130.000 ton železa in jekla ter posameznih izdelkov v vrednosti 583 milijonov 671.000 dinarjev. Ne smemo pa pozabiti, da smo tudi izvozili na Madžarsko 227 tisoč ton, na Češko 155.000 ton, v Romunijo 96.000 ton, na Angleško 13.000 ton, v Avstrijo 6000 ton, dalje še v Belgijo, na Poljsko, v Francijo, v Nemčijo itd. Pri tem je važno omeniti, da se je kapaciteta železarne v Zenici povečala od 35.000 ton na 250.000 ton, ali za 500 %.

Madžarska vlada za domačo industrijo. Madžarska vlada je za poživljenje podjetnosti naročila pri domači industriji izdelkov za nad 150.000.000 pengov. Naročila so izvršena iz notranjega posojila, ki ga je vlada najela.

NOVICE

Opomini iz sodobnega življenja

Mi smo na tem mestu enkrat že omenili, kako nerazumljivo in blazno je bilo, ko so na primer kaki borzni veletrgovski krogi zahte-

vali uničenje velikih količin pridelkov, kakor pšenice, kave itd., da so lahko obdržali cene na dovoljni višini. Dobrine, ki jih je zemlja dala, so morale v nič radi dekreta nekih spekulantov. Rekli smo, da proizvajalci tiste robe že vedo, zakaj tako delajo, toda res je, da pridelovalci kave niso tako sijajno plačani, da bi lahko mirne duše privolili v tako uničevanje, posebno še, če pomislimo, koliko ljudstva, koliko stark, starcev in otrok in koliko družin je na zemlji, ki si teh dobrin ne morejo privoščiti, tam pa jo vsipljejo v morje. Tako so delali baje kapitalisti.

Zadnje tedne pa opažamo podobno še bolj blizu. V Marseillu stavkajo pristaniški delavci, torej delavci v tisti zemlji, ki jo je Blum odrešil že davno. Pripelje parnik v to največje pristanišče francoske zemlje, pripelje po dolgi poti, po viharjih skozi noči in nevihte. Ne more držati točne ure prihoda, kajti morje je silno. Ure za razkladanje so določene, če zamudi nekaj minut čez uro, mora razkladanje čakati do drugega dne. Vseeno je, kaj je z robo na parniku, vseeno je, če propada spakovana, vseeno, kajti ure so bolj važne kot pa ohranitev dobrin za ljudi. Ure so najbolj važne. Kaj nas briga, če je na parniku roba, ki se kvari, zakaj pa je zamudil. Pred 14 dnevi je privozil v to luko parnik z nad 27.000 tonami zelenjave in sadja. Štrajkali so v luki in vse to je šlo v morje pokvarjeno. Oh, koliko ljudi je bilo tega potrebnih. Koliko sirot je v tisti zemlji, ki bi radi imeli tisto grozdje iz Alžira, ki so ga gnilega metali v morje, zato, ker je bil nekje sklenjen štrajk.

Tako vidimo eno in isto. Tam kapitalisti, tu ljudska fronta — povsod pa uničevanje do brega, ki ga ljudstvo tako zelo potrebuje. Kdaj bo prišel čas, ko bomo nehali uničevati, ko bomo nehali štrajkati in ko bomo delali za dobro nas vseh, kajti le v delu in v pameti je tisto, kar ustvarja dobro.

Največje uničevanje pa je vojska, in človeka zazebe do kosti, ko se spomni, da tudi danes koljejo, da tudi danes uničujejo in da tudi danes milijoni mož, žena in otrok strdajo, bežijo in umirajo v vojskah, nad katerimi imajo dopadenje morda tisti, ki vojske nikdar niso in ne bodo izkusili.

ZA NAŠE GOSPODINJE

Sarma.

Vzemi 25 dkg govedine, 25 dkg sveže svinjine in košček teletine, in to zmeli dvakrat na strojčku. K temu primešaj dve pesti v slani vodi na pol kuhanega riža, eno drobno zre-

zno, na masti zarumenelo čebulo, kateri dodaj soli, malo popra, eno žlico drobno sesekljane svežega peteršilja, strok česna in eno jajce. To zmes dodobra premešaj. Od zeljnatih glave vzemi velike in snažne liste in jih popari z vrelim slanim kropom, napolni vsak list zeljnate glave s to zmesjo, zavij vsak list in ga nalahno poveži s sukancem, da se ne odvija. Potem jih položi v kozico enega poleg drugega. Ko si vložila v kozico že vse sarme, prilij nekoliko goveje juhe ter žlico masti ali masla. Tako duši v kozici prav počasi pri zmernem ognju. Kake pol ure prej ko serviraš, naredi v ponvi prežganje s poldrugo žlico masti in ravno toliko moke, nekoliko paprike in pol žlice vode in dodaj še en zrel paradižnik, da dobiš primerno gosto omako. Okus samo izboljšaš, ako dodaš še žlico ali dve kisle smetane.

Paradižniki kot solata.

Dobro zrele in oprane trde paradižnike zrežemo na tanke lističe, pridenemo 1 zeleno papriko, ki jo tudi tanko zrežemo, ter malo čebule. Zatem osolimo, oblijemo z oljem in limonovim sokom ter previdno zmešamo, da paradižniki ne razpadejo. Serviramo jih k raznim mesnim jedem, kakor vsako drugo solato.

Rižota z jurčki.

Oснаzene in na lističe zrezane jurčke operi, z vrelim kropom popari in odcedi. V kozici segrej 5 dkg presnega masla, ali masti, dodaj dve žlici drobno sesekljane čebule, malo česna in peteršilja, ter pusti, da čebula malo porumeni, nakar dodaj še par lepih rdečih zrezanih paradižnikov. Ko se paradižniki nekoliko izparijo, dodaj še jurčke. Nato duši, da voda nekoliko izhlapi, pa stresi v kozico dve pesti dobrega riža.

UMRLIM SODELAVCEM

† ING. IGNAC HAISER

Dne 1. septembra je v Šlajmerjevem domu v Ljubljani umrl splošno poznani strokovnjak in naš vodilni sodelavec ing. Ignac Haizer, vodja kemičnega laboratorija pri naši industriji. Za bolezen ni imel pokojni inženir nikoli časa, tako je bilo tudi v njegovih zadnjih dneh, ko se je za večno poslovil od nas in od svojega dela. Še dva dni pred svojo smrtjo je bil v svojem laboratoriju, kjer je prebil ob svojem delu največ življenja.

Ko pišemo v spomin temu odličnemu sodelavcu, naj se spomnimo v prvi vrsti njegovega ponosa do stroke in do dela. Ing. Haizer je bil strokovnjak in delavec-strokovnjak, kateremu so se ponujala odlična mesta profesorja in raziskovalca tudi v drugih državah. Ostal pa je naš kemik vsa dolga leta od 1892. dalje in je vodil znanstvene preizkušnje na Jesenicah in v Škedenju. Preživel je z našo industrijo velike dni selitve ob morje, preživel trde in lepe dni, preživel dobo ugašanja plavžev in doživel prenovitvene dni jeseniške železarne — ves čas prvi delavec med nami. V svoji veliki ljubezni do stroke je zbral veliko zgodovinskega gradiva, naša rudna polja in kvalitete rud v državi pa je poznal kakor malokdo. Rodom je bil pokojni inženir iz Pančeva, študije pa je dovršil na Dunaju.

Pokojni inženir je odstopil za »Tovarniški vestnik« veliko zgodovinskih slik, ki jih je pred 40 leti sam izdelal in tako otel pozabi velik del tiste dobe.

Ing. Haizer je dovršil svoje delo, dovršil polno in častno tako, da bo njegov spomin živel med nami in z nami. Hvala velikemu mojstru, hvala vestnemu vodji in iskalcu na polju tistega znanstva, ki ustvarja vrednost proizvodov in hvala velikemu učitelju dela.

Naj počiva v miru v lepi slovenski zemlji, svojcem naše iskreno sožalje!